Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 226/03/2017

1.3.2017

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausuntopyyntönne

Työvoimapalvelut maakuntauudistuksessa (0 5/2017 vp)

Suomessa työllisyysnäkymät ovat parantuneet, mutta työllisyysaste nousee hitaasti. Suuri rakennetyöttömyys tulee hidastamaan työllisyyden kasvua parantuneesta suhdannetilanteesta huolimatta. Työttömyyttä pahentaa se, että avoimet työpaikat ja niiden tekijät eivät kohtaa. Kuntien tarjoamilla työllisyyttä, työkykyä ja hyvinvointia edistävillä, osaamista kehittävillä ja työelämästä syrjäytymistä ehkäisevillä palveluilla tulee olemaan jatkossa entistä suurempi merkitys.

Kunnilla suuri vastuu työttömyyden selättämisessä

Työllisyys- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu on suunniteltu siirrettäväksi valtiolta maakunnille vuoden 2019 alusta lukien. Siirron yhteydessä on tärkeätä varmistaa jatkossakin kuntien rooli ja panostukset niin työllisyyden kuin elinkeinojen edistämiseen. Jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä ei tule purkaa, vaan niitä on kehitettävä ja syvennettävä.

Kuntien panostukset työllisyyden edistämiseen vuonna 2015 kohosivat jo 800 miljoonaan euroon ja ovat joillain kaupunkiseuduilla samaa suuruusluokkaa tai jopa suuremmat kuin valtion työllisyydenhoidon resurssit.

Työllisyyden hoidon järjestämisvastuun siirron tulee mahdollistaa alueellisesti toimivat ratkaisut eri puolilla maata. Maakunnalla ja alueen kunnilla tulee olla mahdollisuus sopia työllisyyden hoidon järjestämisestä ja tuottamisesta keskenään parhaaksi katsomallaan tavalla. Erityisen tärkeätä tämä on suurimmilla kaupunkiseuduilla, joilla työttömyys on kasvanut viime vuosina selvästi nopeammin kuin muualla maassa.

Työllisyyspalveluiden jako viranomaistehtäviin ja palveluihin on kuntien tulevan roolin kannalta keskeinen. Harkinnanvaraisuus on viranomaistoiminnan ydin ja sitä ei tule kasvupalveluja määriteltäessä rajata liian kapeaksi. Uudistuksessa kunnille tulee mahdollistaa työllisyyspalveluiden koordinaatiorooli ja siihen liittyvä työllisyyttä edistävien palveluiden ja kasvupalveluiden yhteensovittaminen.

Kuntien mahdollisuus koordinaatiorooliin on erityisen tärkeä kaupunkiseuduilla. Sitä ei voi korvata pelkästään markkinamekanismia kehittämällä. Kunnat ovat toiminnallaan osoittaneet kykenevänsä sovittamaan yhteen alueensa työllisyyden edistämiseen tarvittavat toiminnot ja resurssit. Tätä voimavaraa ei saa hukata.

Työvoima- ja yrityspalvelujen alueelliset kokeilut

Nyt käynnistynyt kokeilu on jatkoa edellisen hallituksen työllisyyden kuntakokeilulle, jossa oli mukana 61 kuntaa. Työ- ja elinkeinoministeriön seurantatutkimuksen loppuraportin mukaan

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

työllisyyskehitys kokeilukunnissa oli suotuisampaa kuin verrokkikunnissa. Tämä siitäkin huolimatta, että kokeiluun varatuista määrärahoista käytettiin vain noin puolet. Tutkimuksen vahvana suosituksena oli kuntakokeilujen jatkaminen.
Uusi kokeilu käynnistyi vuoden 2017 alusta lukien ja siihen valittiin 9 hanketta, joista 3 on maakunnallista ja 6 on kahden tai useamman kunnan alueella toteutettavaa kokeilua. Kokeilualueet kattavat yhteensä 84 kuntaa. Kokeilun piirissä tulee olemaan noin 50 000 asiakasta.

Kokeiluun kuuluvilla kuntien, valtion ja muiden toimijoiden palveluilla vahvistetaan kasvua, yrittäjyyttä sekä alueiden työllisyyttä ja elinvoimaisuutta tavoitteena 10 prosentin kustannussäästö työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamiin kustannuksiin. Kokeilusta saadaan informaatiota siitä, millaisia vaikutuksia kunnan roolin vahvistamisella on työllisyyden hoitoon ja millaisia ovat kuntien ja alueiden mahdollisuudet vastata työllisyyden hoidon haasteisiin. Kokeilun tulosten perusteella on myös mahdollisuus arvioida käytännön työnjakoa maakuntien ja suurten kunnallisten toimijoiden kesken.

Kokeilulainsäädäntö tulee saada mahdollisimman pian hyväksytyksi ja kokeilut kunnolla vauhtiin. Kokeilut tuovat merkittävää lisäarvoa ja lisäinformaatiota maakuntamalliin siirtymisen tueksi. Siksi kokeilussa kehitettyjä toimintatapoja ja -malleja tulee voida hyödyntää myös tulevassa maakuntamallissa ja kasvupalvelu-uudistuksen kehittämisessä sekä eri toimijoiden roolien määrittelyssä työvoimapolitiikan vaikuttavuuden maksimoimiseksi.

Työllistymistä edistävä moniammatillinen yhteispalvelu (TYP) säilytettävä

Laki työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta tuli voimaan 1.1.2015. Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP) on yhteistoimintamalli, jossa kunta, TE-toimisto ja Kela yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat heille työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työllistymisprosessiin etenemisestä ja seurannasta. TYP-yhteispalveluverkostoja on 33 ja TYP-palvelua on tarjolla kaikissa Manner-Suomen kunnissa.

Kuntaliitto pitää tärkeänä TYP-toiminnan jatkumista. TYP-lakia ei tule kumota, vaan se pitää päivittää uuteen toimintaympäristöön sopivaksi.

Markkinaehtoisuuden periaate sopii hyvin suureen osaan työllisyyspalveluista ja erityisesti työnhakijoille, joiden työmarkkinakelpoisuus on riittävä. Sen sijaan se on vaikeasti sovitettavissa yhteen pidempään työmarkkinoilta poissaolleiden työnhakijoiden palvelukokonaisuuteen, jota TYP osaltaan hoitaa.

Passiivituesta aktivointiin

Kunnat maksoivat työmarkkinatukea viime vuonna 426 milj. euroa. Hallitus tavoittelee passiivituen käyttämistä aktivoinnin edistämiseksi. Tämä edellyttää avustavia työtehtäviä ja matalan kynnyksen työpaikkoja. Kunnilla on mahdollisuus lisätä ja kehittää työtehtäviä, joiden avulla pidempään työmarkkinoilta poissaolleilla on mahdollisuus pitää työkykyä yllä, kehittää osaamista ja lisätä työllistymisedellytyksiä. Avustavissa työtehtävissä tehdään ammattilaisten rinnalla oikeaa työtä, oikealla palkalla ja niiden avulla on mahdollista rakentaa polku avoimille työmarkkinoille.

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
Varatoimitusjohtaja

Liite [Liitteen nimi]

Jakelu

Tiedoksi

Työvoimapalvelut maakuntauudistuksessa

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan avoin kuuleminen

Eduskunnan Pikkuparlamentin auditorio 1.3.2017

Varatoimitusjohtaja Timo Reina

Nyt näyttää vahvasti siltä, että:

- Kasvu ja työllisyys – rahan tekeminen - on jatkossakin keskeisesti kuntien vastuulla:
  - » Siihen on kannustimet (mm. nykyiset verotulomuodot)
  - » Siihen on välineitä yleisen toimialan mukaisissa ja lakisääteisissä tehtävissä, mutta niitä pitäisi olla vielä enemmän!

- Maakunta kaavaillussa muodossa on enemmän valtion myöntämän ja osin ohjaaman rahan jakaja:
  - » Sote-järjestämisvastuu ja osin tuotantovastuu
  - » Valtion aluehallinnolta periytyvät viranomaistehtävät

- Silti tai juuri siksi kunnan ja maakunnan yhdyspinta ja mahdollisuus sopia tehtävistä on tärkeä kasvun ja työllisyyden edistämisessä.

Kuntien taloudelliset panostukset työllisyyden hoitoon v. 2015 (arvio)

- Kuntien työmarkkinatukimaksut yhteensä **408** milj. €

- 10 suurimman kunnan työllisyyden hoidon kustannukset (Kuntaliiton selvitys)
  Vapaaehtoiset, kuntien omat panostukset 122 milj. € +
  Työmarkkinatukimaksut 174 milj. € (osuus 30 %)
  Yhteensä **299** milj. €

  10 suurinta = noin 40 % kuntataloudesta ➡ näin arvioituna kokonaisuus on **750 milj. €**

- Kuntien tilinpäätöstiedot 2015 (Tilastokeskus)
  - ”työllisyyttä edistävät palvelut” **528** milj .€
  - ”elinkeinojen edistäminen” mukaan luettuna muu työllisyyden edistäminen alueella **261** milj. €

  Johtopäätös: Kuntien omat työllisyyden hoidon panostukset olivat vuonna 2015 arviolta samaa suuruusluokkaa kuin kuntien maksamat työmarkkinatukimaksut, eli noin 400 miljoonaa € bruttona.

  Kuntien panostukset työllisyyden hoitoon vuonna 2015 (brutto):

  408 milj. € + 400 milj. € = yhteensä noin 800 milj. €

- Vrt. kuntien muita bruttokustannuksia:
  liikenneväylät 842 milj. €, liikunta- ja ulkoilu 696 milj. €,
  lastensuojelun laitos- ja perhehoito 745 milj. €

Kuntien työllisyyteen liittyvät lakisääteiset palvelut ja velvoitteet tällä hetkellä:

- **Ikääntyvien työllistämisvelvoite**
  (laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista)
- **Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen**
  (laki kuntouttavasta työtoiminnasta)
- **Nuorten työpajatoiminta**
  (nuorisolaki)
- **Työmarkkinatuen rahoitusvastuu**
  (työttömyysturvalaki)
- **Työttömien terveyden edistäminen**
  (terveydenhuoltolaki)
- **Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta** ja vammaisten henkilöiden työtoiminta
  (sosiaalihuoltolaki)
- **Yhteistoimintavelvoite ja TYP-johtajuus**
  (laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta)

Kuntien työllisyyttä edistäviä palveluja

- tekevät palvelutarvearvioita ja rakentavat palveluketjuja kohti työmarkkinoita
- järjestävät yksilö- ja ryhmävalmennuksia (mm. työpajoissa)
- ohjaavat työnhakijoita koulutukseen ja tarjoavat oppisopimuspaikkoja
- ohjaavat kuntoutukseen ja avustavat eläke-edellytysten selvittämisessä
- tarjoavat työkokeilupaikkoja ja palkkatuettua työtä
- maksavat palkkatukiin kuntakohtaisia lisiä
- tarjoavat työnantajille rekrytointiin liittyviä palveluja
- järjestävät rekrytointitapahtumia ja osallistuvat niihin
- etsivät piilotyöpaikkoja ja kokoavat silpputöitä kokonaisuuksiksi
- järjestävät kesätyöpaikkoja koululaisille ja opiskelijoille ja maksavat kesätyökorvauksia
- tukevat työmarkkinoiden ulkopuolella olevien pääsyä työmarkkinoille

Kuntien roolista työllisyyspalveluissa

- Maakuntien ja kuntien tulisi voida sopia joustavasti työnjaosta työllisyyden hoidossa. Se vahvistaisi molempien itsehallintoa ja mahdollistaisi voimavarojen tehokkaamman hyödyntämisen.
- Kunnille tulee mahdollistaa työllisyyspalveluiden koordinaatiorooli ja siihen liittyvä palveluiden yhteensovittaminen. Tarve korostuu suurimmilla kaupunkiseuduilla ja vaikeimmin työllistettävien kohdalla.
- Työllistymistä edistävää ammatillista yhteispalvelumallia (TYP) on uudistettava, mutta sitä ei pidä romuttaa.
- Kunnille tulee varmistaa mahdollisuus kasvupalvelujen tuottamiseen maakunnan kanssa sopien alueellisesti parhaaksi katsotulla tavalla.
- Käynnistyvien alueellisten työllisyyskokeilujen tuloksia on hyödynnettävä maakunta- ja kasvupalvelumallin kehittämisessä. Niiden piirissä on luultavasti yli 80 kuntaa ja noin 50 000 asiakasta. Myös toimivaltaa on HE-luonnoksen mukaan siirtymässä aidosti kokeilukunnille.

Työllisyyden edistäminen maakunnissa
- Kuntaliiton ajatuksia

